

Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

Τόμ. 9, Αρ. 1 (2016)

Τεύχος 9-10

παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

διεθνής περιοδική έκδοση παιδαγωγικών προβληματισμών

Θεματικός τόμος: Ζητήματα του σύγχρονου παιδαγωγικού λόγου: Προβληματισμοί, θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές πρακτικές
Επιμέλεια Τεύχους: Μαρία Δάρρα & Αλιβίζος Σοφός

Τεύχος, 9-10 2018

Η γλωσσική αγωγή σε μεταβατικό στάδιο: νεότερες εξελίξεις και προοπτικές στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου

Μάριος Χρύσου

doi: [10.12681/revmata.31160](https://doi.org/10.12681/revmata.31160)

Copyright © 2022, Μάριος Χρύσου

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4##).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χρύσου Μ. (2022). Η γλωσσική αγωγή σε μεταβατικό στάδιο: νεότερες εξελίξεις και προοπτικές στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου. *Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο*, 9(1), 23–30. <https://doi.org/10.12681/revmata.31160>

**Η γλωσσική αγωγή σε μεταβατικό στάδιο:
νεότερες εξελίξεις και προοπτικές στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου**

Μάριος Χρύσου¹
mchrissou@gs.uoa.gr

Περίληψη

Es ist eine Tatsache, dass das institutionelle Fremdsprachenlernen einen besonderen Stellenwert vor dem Hintergrund des lebenslangen Lernens und der Mehrsprachigkeit hat. Zurzeit befindet es sich in Griechenland in einer Übergangsphase. Ziel dieses Beitrags ist, Haltungen und aktuelle Entwicklungen im Bereich des Fremdsprachenlernens hierzulande zu skizzieren. Zunächst werden das traditionelle Verständnis von Lehren und Lernen beschrieben, das dem schulischen Fremdsprachenlernen zu Grunde liegt, und dem pädagogischen Verständnis von Lernen im konstruktivistischen Ansatz gegenübergestellt. Anschließend werden am Beispiel des neuen Gemeinsamen Rahmencurriculums für die Fremdsprachen die bildungspolitischen Reformen des schulischen Fremdsprachenlernens dargestellt, die vom griechischen Kultusministerium im Rahmen des Projekts „Neue Schule (Schule des 21. Jahrhunderts)“ vorangetrieben werden. Schließlich werden die Herausforderungen kritisch beleuchtet, die in der Umsetzung des Gemeinsamen Rahmencurriculums für die Fremdsprachen in der Unterrichtspraxis liegen, und die Perspektiven für die Entwicklung des institutionellen Fremdsprachenlernens in Griechenland umrissen.

Λέξεις κλειδιά: Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ), ξενόγλωσση εκπαίδευση, Νέο Σχολείο, Εποικοδομητισμός

1.Γλωσσική εκπαίδευση και σύγχρονες παιδαγωγικές-διδασκτικές προσεγγίσεις

Οι παραδοσιακές στάσεις και απόψεις για τη διαδικασία μάθησης έχουν συμβάλει στην επικέντρωση της διδασκαλίας στη μετάδοση δηλωτικής γνώσης,² συχνά απομονωμένης από πρακτικές δεξιότητες και αποστασιοποιημένης από την ιδιαίτερη σημασία της για τον μαθητή. Πίσω από αυτή τη διδακτική πρακτική υποβόσκουν γενικότερες παιδαγωγικές στάσεις και αντιλήψεις, οι οποίες συνοψίζονται ως εξής: η γνώση αποτελεί αντικειμενικό μέγεθος, το οποίο μπορεί να «μεταγγιστεί» στον εκπαιδευόμενο –ανεξάρτητα από την προσωπικότητά του. Στο πλαίσιο παραδοσιακών διδακτικών πρακτικών, η γνώση έχει, συνεπώς, απομονωθεί σε μεγάλο βαθμό από τον μαθητή, ο οποίος καλείται μέσω της «κατανάλωσης» διδακτικού υλικού να δημιουργήσει μια «εικονική αναπαράσταση της πραγματικότητας»³ αναλαμβάνοντας συχνά έναν ρόλο παθητικού αποδέκτη γνώσης. Η διδακτική ύλη διαμοιράζεται στο διαθέσιμο χρόνο και προσεγγίζεται προοδευτικά, συχνά στο πλαίσιο μετωπικής διδασκαλίας. Κεντρική θέση κατέχει

¹Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

² Wolff (2002: 19)

³ Overmann (2002a: 70)

εδώ το ένα γλωσσικό εγχειρίδιο, ενώ ο τρόπος προσέγγισης της μάθησης, ο αναστοχασμός πάνω στη διαδικασία μάθησης αποτελούν σε αυτό το πλαίσιο κατά κανόνα λιγότερο σημαντικά μεγέθη.

Στον αντίποδα αυτών των στάσεων και πρακτικών βρίσκεται η επιστημονική κριτική που προέρχεται από νεότερες προσεγγίσεις από τον ευρύτερο χώρο της Διδακτικής και των Επιστημών της Αγωγής. Περίοπτη θέση κατέχει σε αυτό το πλαίσιο το παράδειγμα του Εποικοδομητισμού (*Constructivism*), το οποίο, βασιζόμενο σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις, ασκεί ολοένα μεγαλύτερη επιρροή και στη Διδακτική ξένων γλωσσών. Ο Εποικοδομητισμός επαναπροσδιορίζει παραδοσιακές κατηγορίες της Διδακτικής όπως οι μαθησιακοί στόχοι, το περιεχόμενο μάθησης, το μαθησιακό περιβάλλον και η διδακτική πράξη και προτείνει μία πειστική ερμηνεία για τη διαδικασία κατάκτησης γνώση. Ορμώμενος από την ερμηνεία αυτή προβαίνει σε συγκεκριμένες προτάσεις για τη διαμόρφωση της γλωσσικής εκπαίδευσης, ενώ αξιώνει μεγαλύτερη δραστηριοποίηση των μαθητών μέσω της παροχής κινήτρων και συνεπώς μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.⁴ Κεντρικές έννοιες στην προσέγγιση του Εποικοδομητισμού αποτελούν η εστίαση στη διαδικασία, η αυτονομία της πορείας της μάθησης και η αυτοδιαχείριση του μαθητή σε συνδυασμό με αυξημένη υπευθυνότητα, το αυθεντικό μαθησιακό περιβάλλον, η συνεργατική μάθηση και η ολιστική προσέγγιση της ξένης γλώσσας.

Στο πλαίσιο του Εποικοδομητισμού ο εκπαιδευόμενος χειραφετείται και τοποθετείται στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στη διαδικασία μάθησης, ενώ η πρόσληψη γνώσης περιγράφεται ως ενεργή διαδικασία ατομικής «κατασκευής». Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής οι μαθητές δεν γίνονται απλά αποδέκτες γνώσης, δεν έχουν τον ρόλο κενών δοχείων, στα οποία «μεταγίγεται» η γνώση σε μία διαδικασία απλής μεταφοράς δεδομένων, αλλά τον ρόλο μοναδικών προσωπικοτήτων με ένα γνωστικό και εμπειρικό υπόβαθρο και με ενεργή συμμετοχή στη διαδικασία μάθησης. Διότι προϋπόθεση για τον μετασχηματισμό της μάθησης σε σταθερή και αειφόρο γνώση είναι η σχέση της με την οικεία πραγματικότητα και τα ενδιαφέροντα του εκπαιδευόμενου. Σημαντική θέση κατέχει εδώ η διάδραση και η διαπραγμάτευση της γνώσης σε ομαδικές συνεργατικές διαδικασίες, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε ένα ανοικτό και αυθεντικό, πολυδιάστατο και διαδραστικό μαθησιακό περιβάλλον.⁵

Οι θέσεις του Εποικοδομητισμού συνεπάγονται φυσικά και την αναθεώρηση των παραδοσιακών ρόλων εκπαιδευτικού και εκπαιδευόμενου. Ο εκπαιδευτικός καλείται να θέσει στη διάθεση του εκπαιδευόμενου ένα πλούσιο μαθησιακό περιβάλλον και να τον εφοδιάσει με εκείνα τα εργαλεία που θα του καταστήσουν εφικτές επιτυχημένες κατασκευές γνώσης⁶, ενώ ο εκπαιδευόμενος καλείται να αναλάβει ενεργό ρόλο και προσωπική ευθύνη για τη διαδικασία μάθησης. Ανάλογα είναι τα ανοικτά διδακτικά σενάρια που συνάδουν με τις βασικές αρχές του Εποικοδομητισμού. Προτεραιότητα δίνεται στα συνθετικά σχέδια εργασίας, τα οποία προσφέρουν ένα ιδανικό διδακτικό πλαίσιο για την ενεργή κατασκευή γνώσης μέσω συνεργατικών ερευνητικών δραστηριοτήτων.⁷

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι η προσέγγιση του Εποικοδομητισμού θεμελιώνει ένα

4 Σχετικά με την κριτική που ασκείται στον Εποικοδομητισμό και μία πρόταση συγκερασμού θεωρίας και κριτικής πβ Chrissou (2010).

5 Wolff (2002: 365); Overmann (2002b: 203, 204).

6 Rüschoff/Wolff (1999: 37).

7 Αν και δεν αποτελούν νέο τρόπο μάθησης, τα συνθετικά σχέδια εργασίας θεμελιώνονται θεωρητικά και νομιμοποιούνται στο πλαίσιο του Εποικοδομητισμού.

στέρεο θεωρητικό υπόβαθρο για την περιγραφή και τη διαμόρφωση της διαδικασίας κατάκτησης της ξένης γλώσσας.

2. Εκπαιδευτική πολιτική για το «Νέο Σχολείο»: Το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες

Το 2010 δρομολογήθηκε από το Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο η αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών⁸ για τις ξένες γλώσσες (σε πρώτη φάση για την Αγγλική, Γερμανική, Γαλλική, Ιταλική και Ισπανική) και η σύνταξη Ενιαίων Προγραμμάτων για όλες τις τάξεις του σχολείου.⁹ Η συγγραφή του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες¹⁰ ολοκληρώθηκε το 2011. Το Πρόγραμμα Σπουδών συνοδεύεται από τον Οδηγό του Εκπαιδευτικού για την εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών¹¹ στη διδακτική πράξη. Ο Οδηγός του Εκπαιδευτικού αποτελεί εργαλείο για να κατανοήσουν οι εκπαιδευτικοί το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών και να το εφαρμόσουν στη διδακτική πράξη προσαρμόζοντάς το στις εκάστοτε ανάγκες τις τάξεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Στο εξής περιγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες, το οποίο φιλοδοξεί να αναλάβει ρυθμιστικό ρόλο στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γλωσσική εκπαίδευση για τη μετάβαση στο «Νέο Σχολείο».

Βάση για τη διαμόρφωση του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών αποτελούν τα επίπεδα γλωσσομάθειας της εξάβαθμης κλίμακας του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις γλώσσες. Οι δείκτες των έξι επιπέδων γλωσσομάθειας (A1, A2, B1, B2, Γ1, Γ2) βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τις προδιαγραφές των εξετάσεων του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας (ΚΠΓ). Επιχειρείται επίσης η συνάρθρωση των δεικτών γλωσσομάθειας του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών και του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας με απώτερο στόχο τη σύνδεση της σχολικής ξενόγλωσσης εκπαίδευσης και της εξωτερικής αξιολόγησης της γλωσσικής επάρκειας μέσω του ΚΠΓ.¹² Για την επεξεργασία των δεικτών επικοινωνιακής

8 Για τους διαφορετικούς τύπους, το περιεχόμενο, την οργάνωση και τον προσδιορισμό της έννοιας του Προγράμματος Σπουδών βλ Δενδρινού/Ξωχέλλης (1999).

9 Επιστημονική υπεύθυνος του προγράμματος «Νέο Σχολείο (Σχολείο 21ου αιώνα)», στο οποίο συμμετείχα ως εμπειρογνώμονας, είναι η καθ. Βασιλική Δενδρινού. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ΕΣΠΑ.

10 Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011): Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ). Online: <http://rcei.enl.uoa.gr/xenesglosses/sps.htm>

11 Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης Θρησκευμάτων / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011): Οδηγός του Εκπαιδευτικού για την εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών. Online: <http://rcei.enl.uoa.gr/xenesglosses/guide.htm>

12 Με την εφαρμογή του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες το σχολείο θα παρέχει και θα αξιολογεί τις γνώσεις και δεξιότητες που ελέγχονται στις εξετάσεις του ΚΠΓ. Η σύνδεση σχολείου και ΚΠΓ θα είναι έμμεση, εφόσον οι εξετάσεις του ΚΠΓ δεν στοχεύουν στην εσωτερική αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών που αποκτάται αποκλειστικά στο σχολείο, αλλά γενικότερα στην αξιολόγηση των γνώσεων και δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται σε ένα επίπεδο γλωσσομάθειας.

επάρκειας αξιοποιούνται αποτελέσματα ερευνητικών δράσεων (ΕΠΕΑΕΚ και ΕΣΠΑ), οι οποίες έχουν ήδη υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη. Η πρωτοτυπία του επιστημονικού-εκπαιδευτικού εγχειρήματος εντοπίζεται στον αναλυτικό προσδιορισμό (κειμενικών, λεξικογραμματικών κ.α.) δεικτών ευκολίας-δυσκολίας και στην άρθρωση δεικτών γλωσσομάθειας, οι οποίοι προκύπτουν από την εμπειρική διερεύνηση της χρήσης της γλώσσας από μαθητές και υποψηφίους στις εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας. Συνεπώς, το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών περιλαμβάνει επικοινωνιακές δράσεις, οι οποίες είναι σταθμισμένες με έγκυρες διεργασίες. Σε αντιδιαστολή με τη συγκεκριμένη προσέγγιση αξίζει να σημειωθεί ότι ο προσδιορισμός και η ιεράρχηση των δεικτών δυσκολίας-ευκολίας του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις γλώσσες στηρίζονται σε *απόψεις* για τη χρήση της γλώσσας με έντονο το υποκειμενικό στοιχείο.

Σύμφωνα με το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες προβλέπεται επίσης η κατανομή των μαθητών σε επίπεδα γλωσσομάθειας ανεξάρτητα από την τάξη, στην οποία φοιτούν. Με αυτόν τον τρόπο αντιμετωπίζεται αφενός η ανομοιογένεια του επιπέδου γλωσσομάθειας των μαθητών στην τάξη, ενώ διευκολύνεται η σύνδεση της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης στο σχολείο με την προετοιμασία για τις εξετάσεις του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας.

Στόχος του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών είναι να υποστηρίξει ένα σχολείο, το οποίο είναι ολόημερο, καινοτόμο, αειφόρο, ενταξιακό και ψηφιακό. Το ολόημερο σχολείο αξιώνει να ανταποκριθεί στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και στοχεύει να κάνει πιο δημιουργικό τον σχολικό χώρο για εκπαιδευτικούς και μαθητές μέσω κατάλληλων δραστηριοτήτων. Επιδιώκει την στήριξη της καινοτομίας στις εκπαιδευτικές διαδικασίες, ενώ παράλληλα θέλει να ανταποκριθεί στις ατομικές διαφορές με διαφοροποιημένες προσεγγίσεις. Αξιώνει να είναι αειφόρο, συμβάλλοντας στην ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στην προστασία του περιβάλλοντος και ψηφιακό προάγοντας, παράλληλα με τις παραδοσιακές μορφές γραμματισμού, νέες μορφές πληροφόρησης και επικοινωνίας. Θέλει επίσης να είναι ενταξιακό αντιμετωπίζοντας τις διακρίσεις, τις αναπηρίες, τα μαθησιακά προβλήματα αλλά και τα διαφορετικά μαθησιακά προφίλ των μαθητών μέσω διαφοροποιημένων διδακτικών-μαθησιακών και αξιολογικών πρακτικών. Τέλος, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία αποτελεί βασική συνιστώσα της νέας πραγματικότητας του ψηφιακού σχολείου στοχεύει στην προαγωγή και αξιοποίηση του ψηφιακού γραμματισμού των μαθητών μέσω της ορθολογικής, παιδαγωγικά αιτιολογημένης χρήσης νέων τεχνολογιών στο μάθημα της ξένης γλώσσας. Σε αυτές εντάσσονται τόσο το διαδίκτυο με τους πλούσιους ψηφιακούς πόρους πολυτροπικών κειμένων όσο και η χρήση ποικίλων ψηφιακών εργαλείων.

Ως θεωρητικό πλαίσιο για τον σχεδιασμό του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες υιοθετείται κυρίως η Λειτουργική Θεωρία της Γλώσσας.¹³ Ωστόσο, η αρχιτεκτονική του μοντέλου περιγραφής είναι σε ένα βαθμό ανεξάρτητη από τη Συστημική Λειτουργική Γραμματική έτσι, ώστε να έχει ευρύτερη εφαρμογή. Ο γενικός διδακτικός-παιδαγωγικός προσανατολισμός του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών θεμελιώνεται πάνω σε βασικούς άξονες του Εποικοδομητισμού, οι οποίοι αναδεικνύουν την κεντρική θέση του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία μάθησης όπως

- στην αξιοποίηση των προηγούμενων γνώσεων και εμπειριών των μαθητών και στη διαφορετικότητα,

13 Για τις βασικές αρχές της Συστημικής Λειτουργικής Γραμματικής του Μ. Α. Κ. Halliday και τη χρησιμότητά της στην εκπαίδευση, πβ Λύκου (2000).

- στην ενεργή συμμετοχή τους στην κατάκτηση γνώσης και στη διαχείριση της διαδικασίας μάθησης,
- στην καλλιέργεια της συνεργατικής διάστασης της μάθησης και
- στη διαμόρφωση πολυτροπικών περιβαλλόντων μάθησης.

Ωστόσο, διευρύνεται και συγκεκριμενοποιείται παράλληλα το θεωρητικό πλαίσιο του Εποικοδομητισμού εμπερικλείοντας συγκεκριμένες στάσεις και παιδαγωγικές πρακτικές, στις οποίες αναφέρομαι στο εξής:

- Δίδεται έμφαση στην προαγωγή των γνωστικών διαδικασιών για τον μετασχηματισμό της γνώσης. Γι' αυτόν τον σκοπό εκχωρούνται στον εκπαιδευτικό αυξημένες πρωτοβουλίες, οι οποίες υπερβαίνουν την αξιοποίηση του ενός γλωσσικού εγχειριδίου και τη μετάδοση προκατασκευασμένης μαζικά παραγόμενης γνώσης. Κεντρικό στοιχείο του νέου ρόλου του εκπαιδευτικού αποτελεί η θέση του ως συγγραφέως και αναστοχαστικός σχεδιαστής διδακτικού υλικού. Με τη βοήθεια ηλεκτρονικής συνεργατικής πλατφόρμας ο εκπαιδευτικός κατασκευάζει σχέδια μαθημάτων δομημένα με βάση τις γνωστικές διαδικασίες που καλείται να διατρέξει ο μαθητής (εμπειρία-νοηματοδότηση-ανάλυση-εφαρμογή), τα οποία θέτει στη διάθεση της εκπαιδευτικής κοινότητας. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες δημιουργεί ένα πολυτροπικό μαθησιακό περιβάλλον, ενώ καθοδηγεί τους μαθητές – λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους, στην ανάπτυξη αναλυτικών και συνθετικών ικανοτήτων–, ώστε σταδιακά να αναλαμβάνουν αυξανόμενες πρωτοβουλίες, αυτονομία και ευθύνη για τη διαδικασία μάθησης. Έμφαση δίνεται επίσης στον διαμοιρασμό και στη γόνιμη διαπραγμάτευση διδακτικών πρακτικών στο πλαίσιο τακτικών συνεργασιών ανάμεσα στους διδάσκοντες, τόσο σε δια ζώσης συνεργασίες εντός σχολείου όσο και ηλεκτρονικά μέσω συνεργατικής πλατφόρμας.
- Για την ανατροφοδότηση και βελτίωση εφαρμογής του Προγράμματος Σπουδών προβλέπεται διαρκής αξιολόγηση. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζεται η θεσμική σύσταση επιστημονικά ελεγχόμενου μηχανισμού ανατροφοδότησης, ο οποίος θα στηρίζεται στην εμπειρία των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευομένων. Τα στοιχεία που θα προκύπτουν βάσει προκαθορισμένων αντικειμενικών κριτηρίων θα αποτελούν βάση για τον μετασχηματισμό επιμέρους πτυχών του Προγράμματος Σπουδών, την τακτική ενημέρωση της εκπαιδευτικής κοινότητας και την κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερα, η επιμόρφωση κατέχει περίοπτη θέση στον προγραμματισμό εφαρμογής του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών. Επιπλέον, σχεδιάζεται η παραγωγή πρότυπου διδακτικού υλικού για κάθε γλώσσα ως δείγμα καλής πρακτικής για τους εκπαιδευτικούς. Παράλληλα, με την αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών από τον εκπαιδευτικό προβλέπεται επίσης η αξιολόγηση εκπαιδευτικών, συνθηκών και μέσω μάθησης από τους μαθητές, η ετεροαξιολόγηση των μαθητών (*Peer Evaluation*) καθώς και η αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικών και μαθητών. Τα μέσα αξιολόγησης που προτείνονται ποικίλλουν και περιλαμβάνουν εξέταση, συνθετικά σχέδια εργασίας, φάκελο εργασιών (*Portfolio*) κ.λπ.
- Έμφαση δίδεται επίσης στη δημιουργία γέφυρας ανάμεσα στο σχολείο και την τοπική κοινότητα, τη διασύνδεση των εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων με στόχο την κοινωνική δικτύωση και τη συμβολή στη δημιουργική αλληλεπίδραση τάξης και κοινωνίας.

Επιπλέον, το νέο Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες επιδιώκει την ενίσχυση της αυτονομίας του σχολείου παρέχοντας στις σχολικές μονάδες τη δυνατότητα πρόβλεψης

πρόσθετων ωρών για διαθεματικές συνεργασίες μέσω συνθετικών δραστηριοτήτων, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο ευέλικτη τη διαχείριση του ωρολογίου προγράμματος. Γι' αυτόν τον σκοπό δίνει –μέσω της εσωτερικής ανακατανομής και αναδιάρθρωσης μαθημάτων– τη δυνατότητα συνδιδασκαλιών με γνώμονα τη σύνδεση ομοειδών γνωστικών αντικειμένων (όπως για παράδειγμα ξένη γλώσσα και ιστορία ή ξένη γλώσσα και Γεωγραφία). Προβλέπει επίσης, όπου αυτό είναι εφικτό, μεγαλύτερη διάρκεια μαθημάτων (90 λεπτών) για την εφαρμογή συνεργατικών διερευνητικών πρακτικών με στόχο την ενεργή προσέγγιση της γνώσης προσφέροντας περισσότερες αφορμές για ελεύθερη, συλλογική, συνθετική δραστηριότητα (συνθετικά σχέδια εργασίας) και, συνεπώς, εναλλακτικές μεθόδους στην παραδοσιακή μετωπική διδασκαλία. Σημαντικό ρόλο παίζουν σ' αυτό το πλαίσιο οι νέες τεχνολογίες και ειδικότερα οι δυνατότητες εμπλουτισμού της διδασκαλίας μέσω της χρήσης του διαδικτύου στο μάθημα της ξένης γλώσσας, η εξάσκηση των μαθητών σε ερευνητικές δημιουργικές διαδικασίες με υψηλό βαθμό αυτενέργειας και η ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας.

Για τη μετάβαση της σχολικής εκπαίδευσης στα δεδομένα του Νέου Σχολείου και του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες κρίθηκε απαραίτητη η εφαρμογή του στο πλαίσιο πιλοτικής φάσης σε πολυάριθμα σχολεία της χώρας, ενώ κατά τα έτη 2011 και 2012 σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε πρόγραμμα επιμόρφωσης για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών, οι οποίοι επρόκειτο να υλοποιήσουν την πιλοτική φάση. Ειδικότερα, οι στόχοι του προγράμματος επιμόρφωσης αφορούσαν στα εξής (Καραβά 2011: 2):

- «Ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας και εκπαίδευσης μεταξύ του πανεπιστημίου, ειδικών εμπειρογνομόνων, επιλεγμένων εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών της τάξης
- Επιμόρφωση και εκπαίδευση των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών μέσω βιωματικών πρακτικών
- Επιμόρφωση και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε ομάδες συνεργασίας
- Ανάδειξη θετικών και προβληματικών στοιχείων με στόχο τη βελτίωση του προγράμματος επιμόρφωσης».

3. Προκλήσεις και προοπτικές

Είναι σαφές ότι το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες προσανατολίζεται σε ένα κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο για την αναμόρφωση του σχολείου. Η επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Σπουδών στη γλωσσική αγωγή αποτελεί αναμφίβολα μία μεγάλη πρόκληση αλλά και μία ευκαιρία. Θα αναφερθώ επιλεκτικά σε ορισμένες προοπτικές που ανοίγονται μπροστά μας στο άμεσο μέλλον, χωρίς να εγείρω την αξίωση της πληρότητας:

1. Από διδακτική-παιδαγωγική άποψη φαίνεται ότι το τρίγωνο, το οποίο σχηματίζεται από τις νέες παιδαγωγικές-διδακτικές προσεγγίσεις, τις συνθετικές μορφές εργασίας και τη χρήση των νέων τεχνολογιών εμπεριέχει υψηλό μαθησιακό δυναμικό. Υποστηρίζω ότι με το γόνιμο συνδυασμό συνθετικών σχεδίων εργασίας και νέων τεχνολογιών μπορεί να διαμορφωθεί ένα πλούσιο μαθησιακό περιβάλλον, το οποίο ευνοεί τη δημιουργία ατομικών „κατασκευών“ και τον μετασχηματισμό της γνώσης σε πρακτικές δεξιότητες. Ειδικά, η δρομολόγηση συνεργατικών συνθετικών σχεδίων εργασίας μεταξύ τάξεων μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα γόνιμη, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με τις δυνατότητες επικοινωνίας και πληροφορίας που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες με την ενσωμάτωση πλούσιων ψηφιακών γλωσσικών πόρων, όπως του διαδικτύου, και ψηφιακών εργαλείων κατασκευής γνώσης στο μάθημα της

ξένης γλώσσας.¹⁴

2. Για την εφαρμογή ανοικτών διδακτικών σεναρίων κρίνεται απαραίτητη η προαγωγή στρατηγικών και δεξιοτήτων, οι οποίες οδηγούν στην αυτοδιαχείριση των μαθητών, στην ενεργή διερευνητική μάθηση και στη γόνιμη συνεργασία τους με άλλους εκπαιδευόμενους. Κομβικής σημασίας είναι επίσης η σταδιακή προαγωγή της γλωσσικής συνείδησης και της μετα-ικανότητας του αναστοχασμού του εκπαιδευόμενου πάνω στις διαδικασίες μάθησης. Είναι σημαντικό να κατανοήσει ο μαθητής τον τρόπο που μαθαίνει, να αναγνωρίσει ότι η μάθηση δεν είναι κάτι που «συμβαίνει με αυτόν» αλλά κάτι που διαχειρίζεται υπεύθυνα ο ίδιος με την αρωγή και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού.
3. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί τέλος στη συνεχή εκπαίδευση/επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Βασικοί άξονες της επιμόρφωσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον δύο: Η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τις νεότερες διδακτικές-παιδαγωγικές εξελίξεις και με τους μεταβαλλόμενους ρόλους εκπαιδευτικού και εκπαιδευόμενου. Μ' αυτό σχετίζεται άμεσα η ικανότητα σχεδιασμού ανοικτών περιβαλλόντων μάθησης καθώς και συνθετικών μορφών εργασίας και συνεργασίας. Ένας δεύτερος άξονας της επιμόρφωσης πρέπει να είναι η βελτίωση του επιπέδου ψηφιακού γραμματισμού των εκπαιδευτικών, η οποία όμως δεν θα φέρει γενικό χαρακτήρα, αλλά θα είναι κατάλληλα προσαρμοσμένη στην εκμάθηση των ξένων γλωσσών.
4. Επίσης, συμφωνώ με τον Wolff¹⁵, ο οποίος τίθεται υπέρ της σταδιακής απαγκίστρωσης από το ένα γλωσσικό εγχειρίδιο σαν βασικό μέσο για την κατάκτηση της ξένης γλώσσας. Ζητούμενο είναι η ένταξη του μαθήματος της ξένης γλώσσας σε ένα πολυδιάστατο γλωσσικό περιβάλλον. Απαραίτητη είναι σε αυτό το πλαίσιο η συμπίεση και των εκδοτικών οίκων με τις εξελίξεις στη σύγχρονη Διδακτική αξιοποιώντας στα νέα γλωσσικά εγχειρίδια κατάλληλες εφαρμογές νέων τεχνολογιών. Πέρα από τα εργαλεία κοινωνικής δικτύωσης και συνεργασίας (*Web 2.0*), οι εκδοτικοί οίκοι καλούνται να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες δρομολόγησης συνεργασιών μεταξύ τάξεων και να ενσωματώσουν στα γλωσσικά εγχειρίδια ψηφιακά εργαλεία, π.χ. σώματα κειμένων ως γλωσσικούς πόρους (*Text Corpus*) και σχετικά εργαλεία αναζήτησης συμφραζόμενων (*Concordancers*) καθώς και εργαλεία συντακτών (*Authoring Software*).

Βιβλιογραφία

Δενδρινού, Β. / Ξωχέλλης, Π. (1999). Προγράμματα Σπουδών στη σχολική Εκπαίδευση. Έννοιες και όροι. Γλωσσικός Υπολογιστής (περιοδική έκδοση του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη γλώσσα και τη γλωσσική αγωγή). Online: <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/index.htm> (8/10/2013)

Καραβά, Ε. (2011). Πρόγραμμα επιμόρφωσης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών για την πιλοτική εφαρμογή του Ενιαίου Προγράμματος Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ). Online: <http://rcel.enl.uoa.gr/xenesglosses/docs/Programma%20Epi morfosis.pdf> (8/10/2013)

Λύκου, Χριστίνα (2000). Η Συστημική Λειτουργική Γραμματική του M.A.K. Halliday.

14 Σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες εφαρμογής συνθετικών σχεδίων συνεργασίας ανάμεσα σε τάξεις, πβ Chrissou (2005).

15 Πβ Wolff (2002: 24)

Γλωσσικός Υπολογιστής (περιοδική έκδοση του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη γλώσσα και τη γλωσσική αγωγή). Online: <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/articles/lykoy/index.htm> (8/10/2013)

Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ). Online: <http://rce1.enl.uoa.gr/xenesglosses/sps.htm> (8/10/2013)

Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης Θρησκευμάτων / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). Οδηγός του Εκπαιδευτικού για την εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών. Online: <http://rce1.enl.uoa.gr/xenesglosses/guide.htm> (8/10/2013)

Chrissou, M. (2005). *Telekommunikative Projektarbeit im Unterricht „Deutsch als Fremdsprache“*. Eine konstruktivistisch orientierte Studie, Hamburg: Verlag Dr. Kova.

Chrissou, M. (2010). *Technologiegestützte Lernwerkzeuge im Fremdsprachenunterricht. Zum Lernpotenzial von Autoren- und Konkordanzsoftware*, Hamburg: Verlag Dr. Kovač

Rüschhoff, B. / Wolff, D. (1999). *Fremdsprachenlernen in der Wissensgesellschaft. Zum Einsatz der neuen Technologien in Schule und Unterricht*, Ismaning: Hueber Verlag

Overmann, M. (2002a). *Konstruktivistische Prinzipien und ihre didaktischen Implikationen*, στο: Bach, G. / Vierboch, B. (eds): *Die Aneignung fremder Sprachen: Perspektiven – Konzepte – Forschungsprogramm*, Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, (45-79)

Overmann, M. (2002b). *Handlungs- und partnerorientierte Lehrerfortbildung aus konstruktivistischer Sicht*, στο: Königs, G. / Zöfgen, E. (eds): *Fremdsprachen Lehren und Lernen. Themenschwerpunkt: Lehrerausbildung in der Diskussion 2002* (31), (1-17)

Wolff, D. (2002). *Fremdsprachenlernen als Konstruktion. Grundlagen für eine konstruktivistische Fremdsprachendidaktik*, Frankfurt am Main et al: Peter Lang Verlag